

NOOIT MEER DOORSPOELEN

AUTEUR + FOTO Marc Van Hummelen

Marc Van Hummelen richtte samen met zijn partner Sandra Roobaert Villa VanZelf op, een totaalproject annex ontdekkingsstocht op het vlak van ecologisch leven en wonen.

Kiezen voor een composttoilet is doorgaans niet één van de eerste stappen die mensen zetten wanneer ze duurzamer willen gaan leven. Over vuilniszakken vol plastic verpakkingen of elke dag lang douchen knaagt ons eco-geweten sneller dan over onze toiletgewoonten. De doorspoel-reflex zit diep, blijkbaar. We staan er niet bij stil dat we samen met vele liters water een waardevolle grondstof wegspoelen. Want dat is toch wat onze lichaamsproducten potentieel zijn: een grondstof als elke andere. Noem het maar gewoon mest. En in principe, noch in de praktijk maakt het eigenlijk uit van welk beestje die mest afkomstig is.

watervoorraden van onze planeet en bespaar je tegelijk een aardige som op je waterfactuur.

Met behulp van de 12 ontwerpprincipes van permacultuur kan je het composttoiletsysteem (hierna afgekort tot ct-systeem) makkelijk combineren met andere elementen in je huis en tuin om zo je eigen ecosysteem te intensiveren. Enkele principes zijn inherent aan het systeem en zijn extra argumenten om een ct-systeem in huis te halen: gebruik lokale biologische bronnen, sla energie op en gebruik het ter plekke. Met andere principes kan je aan de slag nadat je

voorraad koolstofrijk strooimateriaal, meestal zaagsel, om het voornoemde mee af te dekken. Het strooisel werkt als biofilter: het houdt stikstof vast zodat er geen geurtjes in huis ontstaan en is tevens een barrière voor allerlei soorten vliegen.

Om mijn eerste toilet te maken gebruikte ik een oude houten stoel en een stel emmers van 10 liter. Toen mijn gezinsleden er ook gebruik van begonnen te maken, moest ik een versie maken waarin grotere emmers pasten. Dat nieuwe type gebruik ik nu als demotoilet voor mijn workshops.

Eén regel voor de compostbak: alles wat organisch is mag erin

Het composttoilet als schakel in een ecosysteem

Waarom zouden we dus blijven doorspoelen als er meer dan genoeg goeie redenen zijn om een composttoilet in huis te halen, gaande van zorg voor het milieu en fysieke bewustwording tot je portemonnee. Om te beginnen hou je de kringloop van nutriënten intact die bij het gebruik van een gewoon toilet wordt doorbroken. Het composttoilet zet je stoelgang om in ideale voedingsstoffen voor de bodem en het bodemleven in je tuin. Je neemt bovendien verantwoordelijkheid op voor je eigen fysieke functioneren in plaats van ze op je omgeving af te wentelen. Je zelfwaardegevoel stijgt, je krijgt meer voeling met je lichaam en leert de taboes over ontlasting met humor te benaderen. En ten slotte weeg je veel minder zwaar op de schaarse

alles goed geobserveerd hebt. Ik maakte bijvoorbeeld gebruik van het randeffect door wilgen, die uitspoelende nutriënten en vocht opvangen, aan te planten achter de bak. Die wilgen hebben zelf meervoudige functies en zijn ook weer nieuwe randen. Een principe waarvan ik zelf fan ben en wat ik dus vaak gebruik is: 'kies voor kleine en trage oplossingen'. Ik vertaal het in deze context graag als: 'hou het simpel'. Hoe eenvoudiger je je systeem maakt, hoe beheersbaarder alles blijft en hoe langer het meegaat.

Eenvoudig zelf te maken

Het ct-systeem dat mijn voorkeur heeft is wat Joseph Jenkins beschrijft in zijn bekende boek: *The Humanure Handbook*. Dat toilet is niet meer dan een emmer met een toiletbril erboven waar zowel je plas als je drol ingaan, met ernaast een

De compostbak waar de volle toilettemmers in worden geleegd, kan ook heel simpel en goedkoop gemaakt worden. In zijn eenvoudigste vorm heb je slechts vier palletten nodig en een aantal nagels of schroeven waarmee je ze tegen elkaar aan timmert. Een bak heeft een paar belangrijke voordelen ten opzichte van een composthoop waarbij je geen enkele infrastructuur voorziet: je houdt alles compacter, zodat er minder temperatuur en vocht verloren gaat, je kan alles beter beschermen tegen ongedierte, en je hebt minder stro nodig. Stro fungeert net als het zaagsel in het toilet als biofilter, maar ook als isolatie en bescherming tegen lastige insecten. Palletten hebben het ideale formaat, omdat de bak minstens 1 kubieke meter groot moet zijn om een goede compostering te garanderen.

Gemaakt tijdens workshop bij vzw Gemout, op basis van een demotoilet.

Onder een goede compostering versta ik dat het materiaal voldoende afgebroken wordt, maar ook dat het vrij is van ziektekiemen en onkruidzaden. Afgezien van de juiste koolstof-stikstofverhouding, voldoende vocht en lucht, en voldoende volume – de absolute basisvoorwaarden voor een goede compostering – zijn twee factoren van groot belang: temperatuur en tijd. Een juiste balans tussen hoge temperatuur en een voldoende lange composteringstijd zorgt ervoor dat zelfs de hardnekkigste ziektekiemen worden vernietigd. Om helemaal zeker te zijn dat er voldoende tijd over het hele composteringsproces heengaat, blijft de compostbak, zodra die vol is, een heel jaar onaangerend rijpen. Omdat urine het hoogste gehalte aan stikstof bevat, is het opportuun om deze in de compost te houden: de thermofiele bacteriën die de temperatuur de hoogte injagen hebben namelijk stikstof nodig als voedsel. Het is de beste garantie om het hele proces optimaal te laten verlopen. Tenslotte wil je de compost zonder risico gebruiken, en dan liefst op de plaats waar je hem het meeste nodig hebt, namelijk in je moestuin. Bij de meeste commerciële

systemen wordt urine afgevoerd, naar de riolering toe of naar een reservoir, wat ze een stuk complexer maakt.

Composttoilet-management

Het dagelijks gebruik van een composttoilet vergt van elke toiletbezoeker een kleine inspanning. Dat is soms de zwakke schakel in het systeem. Niet iedereen is even nauwgezet bij het afdekken, waardoor het toilet toch geurtjes kan verspreiden. Je kan het zien als het equivalent van iemand die geregeld vergeet om door te spoelen. Dat betekent niet dat het toilet niet goed werkt. Net zo doet het bij het composttoilet niets af aan de correcte werking van het zaagsel als biofilter. Volle toilettemmers moeten naar de compostbak worden gebracht, geleegd, schoongemaakt en gestockeerd tot het volgende gebruik. Zodra je wat routine hebt opgebouwd, vergt het relatief weinig tijd: het is een klus waar ik twee keer per maand een half uurtje voor nodig heb. Nu we met het hele gezin gebruikmaken van het ct zijn er vijf emmers in gebruik. Als een emmer vol is, gaat het deksel erop en wordt die gestockeerd. Zodra de laatste emmer in gebruik wordt genomen, breng ik alle volle emmers

naar de compostbak. Ik neem in één moeite ook alle keukenresten mee, die gaan in dezelfde bak. Er bestaan lange lijstjes over wat wel en wat niet in de compostbak mag. Ik heb één enkele, eenvoudige regel: alles wat organisch is, mag erin! Van al deze klussen merkt de doorsnee toiletbezoeker weinig of niets. De 'toilettervaring' is met een composttoilet nagenoeg dezelfde als met een doorspoeltoilet: het is hetzelfde kamertje en dezelfde toiletbril. Alleen hoor je een plof in plaats van een plons en gebruik je lekker ruikend zaagsel in plaats van drinkwater. **S**

Meer info over de workshops van Villa VanZelf vind je op villavanzelf.wordpress.com